

potest esse liberum, ut ipsa mundi creatio hoc modo Deo conveniens est, quæ tamen libere ab eo fit.

12. Unio hypostatica non debuit communicari multis. — Unde etiam expeditur alia objectio, scilicet, quia pari modo concludi posset conveniens fuisse omnes tres personas incarnari; imo non solum incarnari, sed etiam Angelice naturæ, aut aliis etiam rebus hypostaticæ conjungi. Respondetur enim, ratione D. Thomæ per se solum concludi unionem hypostaticam esse convenientem Deo; quod vero hæc fiat in hac natura, vel in hac persona, vis hujus rationis non postulat, sed aliunde convenientia vel congruentia petenda est. Ubi recte etiam distingui solet duplíciter esse posse summam communicationem, scilicet intensive et extensive. Primus modus est per se convenientis, et quasi necessarius ad complementum operum Dei, ad quem satis est ut hæc communicatio fiat alicui naturæ in aliqua persona. Quod vero hæc unio communicetur multis, et quasi extensive fiat major, quasi accidentarium est; et si quidem Deus hoc fecisset, non decesset illi convenientis ratio; tamen per se ac simpliciter non oportuit sic fieri; imo ad majorem mysterii estimationem expediens fuit hoc opus esse unicum et singulare, sicut etiam gratia et gloria paucis communicatur ad majorem ejusdem divinæ gratiæ commendationem.

13. Ratio D. Thomæ explicatur. — Ex quibus tandem intelligitur quod in principio articuli dixi, rationem hanc D. Thomæ supponere, hanc personalem communicationem, quæ summa dicitur, esse possibilem, nec Deo imperfectionem afferre. Hoc enim ex vi hujus rationis probari non potest, ut satis constat; nec vero ratio procedit, nisi id supponatur. Exemplo res facile manifestatur: nam si quis vellet simili arguento concludere convenientis esse Deo producere creaturam, vel Angelum infinite perfectum, aut conferre Beatis infinitam seu comprehensivam visionem sui, quia hæc esset maxima quædam communicationis sue bonitatis, respondendum necessario esset illam communicationem esse prorsus impossibilem, et ideo non posse maximam dici. Sic ergo præsenti rationi D. Thomæ posset quis respondere, nisi ex fide supponat hanc communicationem esse possibilem, imo decentem, ac congruentem suæ sapientiæ, quod ex parte humanitatis assumptæ inferius probandum est, cum de natura assumpta in particulari disseremus, et tractatur optime ab

Ambrosio, libro de Incarnationis Dominicæ Sacramento, cap. 7, et hactenus de ratione articuli.

14. Primum argumentum. — Responsio. — Argumenta Div. Thomæ partim conantur probare hoc mysterium esse impossible, partim non esse convenientis. Primum argumentum hujusmodi est: convenientis est Deum ita se nunc habere, sicut antea, et sicut ab æterno fuit; sed antea fuit sine carne. Ergo convenientis fuit semper manere sine carne. Hoc argumentum non solum videtur probare hoc esse convenientis, sed etiam aliud non esse possibile, si sensus primæ propositionis sit Deum debere semper manere immutatum. Hoc enim significat, quod ita nunc sit, sicut antea fuit, et hoc modo videtur intellexisse argumentum D. Thomas, et ideo respondet negando consequentiam, quia Deum incarnari non est mutari; fit enim mysterium hoc per mutationem solius naturæ creatæ, ut latius quæst. 2 dicetur. Alio vero sensu posset hoc arguento probari non fuisse convenientis Deum in tempore incarnari; sed si carnem sumere voluit, debuisse illam sumere ab æterno, quia non decet Deum habere nunc aliquam naturam sibi unitam, quam ex omni æternitate non habuit; quod si hoc modo sumatur argumentum, respondendum est negando majorem, cuius rationem reddemus infra, artic. 5 et 6.

15. Secundum argumentum. — Sensus D. Thom. — Secundum argumentum fundatur in hoc principio. Ea, quæ mali inter se distant, et proportionem non habent, non conjunguntur apte nec convenienter; imo ex hoc principio solent infideles colligere hoc mysterium esse impossibile. Sed ad hoc est jam obiter responsum explicando rationem D. Thomæ, distantiam, scilicet, extermorum non facere impossibile eorum conjunctionem, si ex alio capite non oriatur repugnatio; quod vero saltem reddat illam minus congruentem, atque convenientem, videtur probari illo principio explicato exemplo quo D. Thom. hic utitur. Quia, licet impossibile non sit corpori humano adjungere cervicem equinam, est tamen incongruum et monstruosum. Multo ergo magis videri potest incommoda, inepta et monstrosa compositio humanae naturæ cum Deo. Huic objectioni D. Thomas non respondet in forma, sed solum dicit hoc non fuisse convenientis ex parte naturæ humanæ, sed ex parte divinæ personæ. Sed primum satisfaciamus arguento, et deinde

videbimus quomodo D. Thomas et verum respondeat, et ad argumentum accommodate. Respondetur ergo solam distantiam extermorum non solum non reddere impossibile eorum unionem, verum etiam neque minus congruentem, aut monstrosam, si aliunde aliquam inter se servent proportionem. Deus autem et humana natura, quantumvis re ipsa et perfectione distant, proportionem tamen inter se habent ad constituendum unam personam, quatenus natura apta est terminari per subsistentiam, ut inferius, quæst. 2, latius dicetur; et hoc videtur sufficere ad satisfaciendum arguento. D. Thomas, vero, ut radicem hujus proportionis explicaret, dixit hanc unionem non esse convenientem humaniti secundum conditionem suæ naturæ, sed Deo, quod tamen difficile videtur. Tum quia si convenientis idem sit quod connaturalis, aut naturæ debitum, sic nec Verbo, nec humanitati est debita incarnationis; si vero idem sit quod aptum, vel accommodatum, seu proportionatum, sic ipsi humanitati est valde convenientis, quia est magna perfectio ejus. Tum etiam quia in solutione ad primum dixerat D. Thomas incarnationem in tempore fieri, fuisse convenientis non ex parte Dei, sed ex parte humanitatis. Dicendum vero est, sensum D. Thom. esse, in humana natura non esse aliquam proprietatem naturalem, quæ postulet hanc unionem, ut sibi convenientem. Ex parte autem Verbi esse aliquam proprietatem naturalem, scilicet bonitatem ejus, ratione cuius illi convenit se se ita communicare; unde humanitati potest dici hæc unio convenientis solum secundum capacitatem obedientialem quasi passivam; at vero respectu Verbi est convenientis secundum naturalem potestatem effectivam et (ut ita dicam) terminativam. In Deo enim non est potentia obedientialis; sed quidquid in eo est, naturale est. Nec vero inde fit hanc unionem vel incarnationem esse simpliciter necessariam, id est, non libere factam, quia, licet sit accommodata divinae bonitati et perfectioni, non tamen illa indiget ad suam consummatam perfectionem, vel beatitudinem, ut jam etiam dictum est. Neque etiam D. Thomas sibi repugnat in his duabus solutionibus; possumus enim loqui de incarnatione sub generali ratione, quatenus mutatio quædam est, et hoc modo solum potest convenire ex parte naturæ, quæ est subjectum mutationis, et ita loquitur D. Thomas in solutione ad primum; alio modo possumus loqui de incarnatione,

quatenus est supernaturalis communicatio infiniti cujusdam boni, et hoc modo dicitur in hac solutione esse convenientis ex parte Dei.

16. In tertio arguento tangit D. Thomas difficultatem infra, q. 15, late tractandam, cur potuerit Deo esse possibile et convenientis assumere hominis naturam, non tamen culam. Et in summa respondet naturam esse bonam simpliciter, et a Deo creari, et ad ipsum tendere, et ideo posse illi aptissime conjungi; culpa vero est mala simpliciter, et neque est a Deo, neque propter Deum, et ideo non solum non est convenientis, verum nec possibile, ut Deo hypostatice, aut secundum hypostasim conjungatur.

17. Quartum argumentum procedit ex falsa apprehensione cujusdam ethnici, quantum ex Augustino, epist. 2, colligi potest. Existimat enim ille nos dicere ita Deum fuisse carni conjunctum, ut in illa fuerit definitus, et quasi coarctatus, sicut anima definitur in corpore, et consequenter omnem Dei curam, et providentiam ad solum illud corpusculum fuisse translatam, et totius universi gubernationem deseruisse. Quod quidem sine ulla controversia fieri non posset, nec ullo modo convenienter; sed hæc vana fuit infidelis hominis existimatio; sic enim Deus unitus est carni, ut licet singulari modo in ea existat, nullibi tamen esse desirerit, nec fuerit impeditus, quin res omnes repleat immensitate. Et similiter quamvis in illo corpore assumpto et per illud propria quadam ratione operetur, illiusque specialem curam gerat, tanquam verum suppositum illius corporeæ naturæ, non tamen propterea eam providentiam reliquit, qua universalis ac singulari sapientia sua cuncta gubernat, ut per se satis constat, et latius persequitur Augustinus epist. 3.

DISPUTATIO III

In tres sectiones distributa

DE EXISTENTIA INCARNATIONIS, EJUSQUE CONVENIENTIA.

De subjecta materia primum inquirimus an sit, tractaturi postea quid sit incarnationis, et quas habeat proprietates. Et quoniam existentia incarnationis ex voluntate Dei pendet, quæ optima ratione, et sapientissime et convenientissime omnia operatur, ideo D. Thom., in hac q. 1, hæc omnia complexus est, illaque ad questionem, an sit incarnationis, perti-

nere censuit, de quibus in hac et tribus sequentibus disputationibus disseremus.

SECTIO I.

An incarnationem esse possibilem possit ratione probari.

1. Licet D. Thom. hanc questionem prætermiserit propter rationem supra traditam, tamen, ut aliquid demus communis consuetudini, et ut aliqua, quæ desiderari possunt, explicata maneat, illam attingemus, brevissime tamen, ne in ea incommoda, quæ D. Thom. vitare studuit, incidamus.

2. Dico primo: cum fides doceat incarnationem esse possibilem, non potest ratione aliqua ostendi evidenter impossibilem esse. Prior pars supponenda nunc est, ne eadem testimonia Scripturæ repetamus; non enim aliter ex fide probari potest hoc mysterium esse possibile, nisi probando esse factum, quod in sequenti dubio diligenter præstandum est. Posterior vero pars ex priori evidenter sequitur. Tum quia mysteria nostræ fidei, quamvis supra rationem sint, non tamen contra rationem, ut recte ostendit D. Thom., 1 Contra gent., cap. 7; non potest ergo ratio convincere aut falsa esse, aut impossibilia. Tum etiam quia, si incarnationem esse possibilem de fide est, ergo certum etiam et omnino verum; ergo oppositum, scilicet, illam esse impossibilem, est falsum; non potest ergo demonstrari, quippe id solum est demonstrabile quod verum, nam de ratione demonstrationis est ut ex veris procedat; ex veris autem falsum inferri nullo modo potest. Et confirmatur ac declaratur hæc pars, quia nulla est ratio quæ demonstret esse impossibile creatam naturam propria privari subsistentia, et aliena terminari, aut quæ probet repugnare divinæ personæ, vel aliquam imperfectionem esse, naturam creatam terminare, seu hypostaticum assumere. Si enim aliqua esset, maxime quia nos non assequimur hoc mysterium, nec quomodo possibilis sit; at hæc ratio debilissima est, tum quia evidens est plurima etiam naturaliter esse possibilia, quæ nos non assequimur; tum etiam quia etiam est evidens, diviuam potentiam superare omnem nostram cognitionem et existimationem, sicut ejus natura et sapientia infinite excedit nostram. De quo argumento legi possunt ex saera Scriptura cap. 8 et 11 Ecclesiast., cap. 38 Job., cap. 57 Isai.; ex Patribus, August., lib. 10 de Civit., cap. 29, lib.

21, cap. 2, lib. 22, cap. 4; Justin., in Exposit. fidei; Euseb. Emiss., homil. 1 de Symb.; Basil. optime, epistol. 168 ad Eunom.; de qua re in materia de fide ex professo disseritur; et de hoc mysterio manifestius constabit, cum solvemus objectiones quæ contra illud fieri solent ab infidelibus qui illud ut impossibile oppugnarunt, ut Porphyrius, Celsus, Julianus, et alii; contra quos scripsierunt antiqui Patres, Cyrillus, Methodius, Origenes, et alii; de quibus videri potest Medina, lib. 1 de Recta in Deum fide; nunc enim eorum argumenta omittimus usque ad quæst. 2 D. Thom., quoniam hic satis intelligi non possunt, et sufficit ea delibasse, quæ in expositione litteræ attigimus; an vero posterior hujus conclusionis pars sola fide teneatur, vel possit ratione probari, ex sequenti conclusione constabit.

3. Dico secundo: non potest humana vel Angelica cognitione naturali evidenter cognosci seu demonstrari incarnationem esse possibilem. Est communis Theologorum, in 3, distinct. 1, ubi late D. Thom., Durand. et Scot., quæst. 1; Marsil., quæst. 1, art. 2; et probatur primo ex modo loquendi sacræ Scripturæ et Sanctorum. Paulus enim, ad Ephes. 3, hoc mysterium vocat, *investigabiles divitiae Christi, et Sacramentum absconditum a sæculis in Deo.* Et similiter ad Coloss. 1, vocat *mysterium absconditum a sæculis et generationibus.* Et 1 ad Corinth. 2, vocat *sapientiam in mysterio, quæ abscondita est,* etc. Propter quod multi censem Isai., cap. 45, vocasse Christum Deum absconditum. Quem sensum indicavit ibi Hieronymus, dicens ita vocari Christum propter assumpti hominis sacramentum. Et eumdem indicavit Eusebius, 5 de Demonstrat., cap. 4, et optime Ambros., in 2 cap. posterioris ad Corinth., ubi ita concludit: *Abscondita est ergo Dei sapientia, dum non in verbis, sed in virtute est, non humana ratione possibilis, sed spiritus efficacia creditibilis.* Et ad eumdem sensum accommodari potest illud Isai. 53: *Generationem ejus quis enarrabit?* si de humana generatione intelligatur cum Leone Papa, epistol. 10 et 11, et Chrysostom., homil. de Sancto Joanne Baptista, quæ habetur tom. 3, post homilias super Joan., ubi inter alia inquit omnem creaturam hoc mysterium ignorare, nisi reveletur illi. Et eumdem sensum bene persequitur Cyrilus, vel potius Chlitol., lib. 5 in Joan., cap. 2. Quin etiam Ambrosius, lib. de Fide ad Gratianum, cap. 5, cum prius de æterna

generatione dixisset: *Miki quidem impossibile est generationis scire secretum, mens deficit, vox silet, non mea tantum, sed et Angelorum, subdit inferioris: Non sola admirabilis ex Patre generatio Christi, admirabilis etiam ejus generatio ex Virgine.* Hinc Augustinus, epistol. 3 ad Volusian., de hoc mysterio loquens, ita concludit: *Fateamur ergo Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse.* Quæ verba usurpat Concilium Toletanum XI, addens: *Si ratione ostendi posset, non esset mirabile; si exemplo, non esset singulare.* Et ad eumdem modum frequenter loquuntur Patres de hoc sacramento, ut Cyril. Alexandr., libr. de Incarnatione Unigeniti, cap. 7, dicit, *adunctionem Verbi cum carne omni humana cognitione esse superiorem.* Gregorius, homil. 7 in Evangel., mysterium vocat investigabile, Damasc., lib. 3, cap. 1, vocat *novum omnium novorum.* Quod prius dixerat apud Dionys. Hieroth., cap. 2, de Divin. nomin., part. 2: *Verum quod est, inquit, noritatum omnium supereminens novitas in naturalibus nostris supra naturam erat.* Et idem Dionysius, epistol. 4 ad Caium, mysterium hoc dicit per negationem potius explicandum a nobis, quam per affirmations; et similia multa videri possunt in Cyril., libro de Fide ad Theod.; et Theodoret., in dialogo Inconfusus; et Eusebius, lib. 6 de Demonstrat. Evang., cap. 1, et lib. 7, cap. 1; et optime August., 10 de Civitat., cap. 19; Chrysost., homil. 10 in Joan., et 2 in Matth., et homil. 4 in id, Inventa est in utero; Gregor., homil. 7 in Evang. Verum est hos Patres non semper expresse loqui de conclusione posita, sed interdum de cognitione tantum humana, interdum de cognitione perfecta et comprehensiva, interdum denique de incarnatione non ut possibili, sed ut jam facta. Nihilominus tamen in ipso loquendi modo satis significant mysterium hoc ita esse excelsum et admirabile, ut a nullo creato intellectu investigari possit, nedum possibile esse demonstrari.

4. Secundo principaliter arguitur rationibus. Prima sit, quia non potest intellectus creatus clare et per demonstrationem cognoscere quidquid Deo possibile est, cum neque ipsius Dei omnipotentiam comprehendat, nec capacitatem obedientialem creaturarum omnium; ergo nec poterit evidenter cognoscere etiam ut possibile, id quod est maximum omnium operum et miraculorum divinæ potentie, cuiusmodi est incarnatio, ut testantur

Leo Papa, serm. 8 de Nativ., et D. Thom., 4 Contra gent., cap. 27, et in superioribus ostensum est nullo alio opere Deum magis se ipsum communicare. Secunda ratio. Hoc mysterium secundum se est omnino supernaturale, et nullo modo continetur in principiis, causis et effectibus naturalibus, nec intellectus creatus habere potest propriam illius speciem propter eamdem rationem. Ergo nullum est medium, quo possit naturalis ratio demonstrare illud esse possibile. Tertia ratio sumit potest ex naturali conjunctione inter naturam creatam, et propriam subsistentiam. Nam, licet Angelus hæc comprehendat, et aliquo modo ex natura rei distincta esse cognoscat, tamen cum se habeant tanquam res et intrinsecus modus necessario connexus cum ipsa ex natura sua, unde poterit evidenter tueri talem rem posse separari a tali modo, et sine illo conservari? Sæpe enim accidit rem non posse conservari sine aliquo hujusmodi modo, ut quantitatem sine figura, multoque difficilior cognitu est, hunc subsistendi modum per alienam subsistentiam et rem omnino distinctam posse aliquo modo suppleri. Nam in aliis exemplis, seu modis similibus id videtur fieri non posse, ut quantitatem affici et informari figura extrinseca, quæ non sit modus intrinsecus ejus, sed res omnino distincta, aut hominem sedere sessione simili. Nullum ergo est principium in assumpta natura, quo evidenter constet hoc mysterium esse possibile. Quarta ratio sumitur ex persona Verbi, quæ humano aut Angelico intellectu, et naturali lumine neque comprehenditur, nec prout in se est, cognoscitur. Quomodo ergo demonstrabitur posse hanc personam sine sui mutatione et imperfessione cum natura creata in compositionem venire? Quæ ratio procedit de quocumque intellectu creato vel creabili. Qui sicut per vires naturales non potest intueri personam divinam, ita neque illud vinculum, et admirabilem unionem quæ inter hanc personam et naturam creatam potest intercedere. Unde, licet naturam creatam comprehendere possit, non tamen omnia quæ juxta capacitatem obedientialem Deus potest in tali natura operari. Quin potius persuadere videntur hæ rationes, non posse intellectum creatum, suis viribus relictum, etiam probabili assensu definite judicare incarnationem esse possibilem; sed vel nullam de tali mysterio cogitationem unquam habebit, vel certe, si fingamus eum in talem questionem incidere, et velle illam suo

ingenio discentere, vel cohiberet assensum, et dubius penderet, vel potius in errorem inclinaret, quia plura argumenta inveniret, quæ illum in talē assensum inducerent, ut clarius infra constabit, cum difficultates, quæ in hoc mysterio sunt, discutiemus, nec mirum certe esset si ita erraret, cum de mysterio, quod omnino naturam superat, per solum naturale lumen judicare vellet.

5. *Objectio.* — *Solutio.* — Sed contra. Potest Angelus cognoscere naturaliter resurrectionem esse possibile, vel accidens posse sine subjecto conservari; ergo et hoc mysterium esse possibile. Deinde posset saltem probabiliter hoc modo argumentari. Verisimile est posse Deum quicquid non demonstratur impossibile. Sed mysterium incarnationis non demonstratur impossible (evidenter enim posset solvere argumenta omnia quæ contra illud fuit); ergo. Respondetur ad primum, antecedens imprimis esse valde dubium; non enim facile inveniatur naturali medio posse Deum per influxum causæ efficientis supplere dependentiam accidentis a subjecto, quæ ad genus causæ materialis revocatur. Deinde nec recte illud concluditur; multo enim altius est hoc mysterium, in quo Deus non solum separat res omnino distinctas, sed etiam modum prorsus intrinsecum, et illum supplet non per solam efficientiam, sed per intrinsecam et mirabilem unionem. Unde (quod caput est) mysterium hoc Deum in se attingit, et ex hac parte minus cognosci potest quam reliqua Dei opera.

6. Ad secundum respondetur, non posse ita solvi argumenta, ut convincantur falsum assumere aut male inferre. Quia hoc deberet fieri per principia contraria, quibus constaret mysterium esse possibile; hæc autem nulla sunt; solum igitur solvi possunt (ut aiunt) negative, negando scilicet principia quæ probari non poterunt. Quod satis est ut non concludant, nec demonstrationes sint. Ex hujusmodi vero argumentorum solutione non potest inferri incarnationem esse possibilem, sed solum vel id non demonstrari, vel saltem ignorari. Ex quo non fit in re ipsa non repugnare, quia non quidquid impossibile est, evidenter est impossibile.

7. *Exempla, quibus verisimile fit incarnationis mysterium.* — Dico tertio: supposita fide, potest naturalis ratio, ejusdem fidei lumine adjuta, conjecturis et exemplis uti, ut verisimile faciat hoc mysterium. Hoc præstant Sancti primo variis exemplis, ut est il-

lud desumptum ex conjunctione spiritualis animæ cum materiali corpore, et unius arboris alteri insitæ, et similitudine igniti et carentis ferri, ut videre est in Theodor., Dialog. 2, de quibus similitudinibus plura infra, disput. 7, sect. 2, et disput. 8, sect. 4. Secundo ex aliis fidei mysteriis argumenta sumuntur. Ut quia una divina natura est in tribus suppositis, possit etiam divina virtute fieri, ut plures naturæ in uno supposito conjugantur; sic enim fere argumentatur Bernardus, serm. 3 in Vigil. Nativ. Dom., et insinuant Damasc., lib. 4 de Fide, c. 1; August., lib. 3 de Trinit., c. 17. Sic etiam quia fecit Deus ut accidens per se existat, cum natura sua non nisi in subjecto esse possit, e contrario possit etiam facere ut natura substantialis in alieno supposito existat, quamvis suæ naturæ relicta per se deberet subsistere. Quæ rationes, supposita fide incarnationis, probabiles sunt; per se tamen sumptæ non sufficienter, sicut de exemplo accidentis jam dictum est. De exemplo autem Trinitatis dici posset, licet absolute et simpliciter majus mysterium sit, esse tamen magis consentaneum divinæ perfectioni, et propter hanc causam respondere posset aliquis mysterium incarnationis magis Deo repugnare; nihilominus tamen, posita fide, conjecturæ illæ satis congruentes sunt. Tertio, illa etiam probabilis est, cum tota humana sapientia persuadere non potuerit hoc mysterium esse impossibile, credibile fieri illud esse possibile. Quia, cum Deus sit omnipotens, quamdiu non probatur aliquid in se repugnare ex ipsam Dei omnipotentia, verisimile fit ab ipso Deo fieri posse. Quarto, argumentatur Durandus, quia sustentare aliud, perfectionis est, si rationem et imperfectionem potentie passivæ removeas; hoc autem fit in hoc mysterio, sustentat enim Verbum naturam humanam absque illa imperfectione potentie passivæ, altiori quodam terminandi modo, quæ ratio sublata fide parum valeret. Negaret enim Philosophus esse posse talem sustentandi modum; ad declarandam tamen fidem admitti commode potest.

8. Dices, si, fide supposita, potest intellectus sua naturali vi mysterium hoc probabilibus rationibus confirmare ac suadere, ergo etiam absque ulla cognitione fidei posset saltem probabilibus rationibus hoc mysterium invenire, et possibile esse judicare. Respondetur negando consequentiam, primo, quia intellectus lumine fidei illustratus, et pro vo-

luntatis affectu adjutus, plura potest, etiam suis viribus, investigare et invenire ad hanc veritatem confirmandam, quam posset his subsidiis destitutus. Secundo, quia hæc eadem exempla ac conjecturæ, quibus nunc intellectus fidei illustratus utitur, per se sola non sufficient ad vincendam difficultatem et repugnantiam, quam lumen naturale habet circa hoc mysterium, et ideo, seclusa fide, non sufficient ad ferendum judicium etiam probabile, quod tale mysterium possibilis sit; at vero postquam illa difficultas per fidem superata est, conferunt illa omnia ad probabiliter confirmandam creditam veritatem.

9. Dices ulterius: si, posita fide, potest intellectus probabiliter suadere hoc mysterium esse possibile, ergo, posita visione Dei clara, poterit hoc evidenter demonstrari. Respondetur, videndo clare Deum, posse in ipso eadem claritate videri hoc mysterium, prout in se factum aut possibile, quod fit eodem actu seu eadem formali visione, qua videtur Deus; si tamen illa visio solum concomitanter se habeat, aut tanquam principium extrinsecum, non potest ex illa aut per illam inferri aliud cognitionis genus, quo mysterium hoc evidenter cognoscatur. Quia nullum est medium quo ratio divinæ personæ, et illius supernaturalis modi, quo natura humana in illa persona esse potest, evidenter cognoscatur. Et ita nullum etiam est medium quo possit inferri evidenter mysterium hoc esse possibile. Loquor autem de evidentiâ ipsius rei, quæ intrinseca dici solet, nam alia extrinseca, quæ dici solet in testificante, ad præsentem quæstionem non refert.

SECTIO II.

An incarnationem factam esse, possit contra infideles convinci.

1. Hæc quæstio ex superioribus expedita est, et ideo brevissime dicenda sunt duo: primum, incarnationem factam jam esse. Hoc est unum ex potissimum fundamentis nostræ fidei. Secundum est, contra haereticos hoc evidenter probari ex toto discursu Novi Testamenti. Nunc sufficit illud Joan. 1: *Verbum caro factum est*; et ad Philip. 2: *Non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo; sed semet ipsum exinanivit formam servi accipiens.* Nec oportet plura contra haereticos dicere. Tum quia nullus fere eorum simpliciter negat hoc mysterium esse factum, licet multi ita illud explicit, ut re ipsa tollant, quamvis fatean-

tur, contra quos infra, q. 2, agendum est; tum etiam quia omnia, quibus supra probavimus Christum esse Deum et hominem, hoc satis convincunt; et hoc idem argumentum esse debet contra Judæos. Non enim potest esse factum ut idem Christus sit homo et Deus, quin aliqua unio facta sit inter humanam et divinam naturam; hanc vero unionem incarnationem appellamus. Contra alios vero infideles multo minus probari potest incarnationem esse factam quam possibilem, quia hoc, præter totam difficultatem mysterii, adit liberam Dei voluntatem, quæ non potest nisi per revelationem cognosci, cum ex nullo principio aut effectu possit evidenter colligi. Non ergo possunt hi infideles ratione convinci; sed suadendi sunt, et ad hoc mysterium credendum trahendi, sicut ad reliqua nostræ fidei mysteria.

2. Sed queret fortasse aliquis an, postquam factum est incarnationis mysterium, potuerit ex aliquo effectu, verbi gratia, ex miraculis Christi evidenter cognosci illum hominem esse Deum, atque adeo mysterium incarnationis in illo esse perfectum. Hoc enim affirmare videntur Athan., lib. de humanitate Verbi; et Cyril., 8 Contra Julian.; et D. Thom. infra, q. 43 et 44. Et augeri solet hæc difficultas, quia saltem Angelus, videns humanam natum Christi privatam creatam subsistentia, poterat evidenter intelligere assumptam esse ad increatam.

3. Illud etiam in hac parte dubium est, quomodo mysterium hoc potuerit a nonnullis Gentilibus cognosci et prædicti, antequam factum esset, si non poterat ratione naturali investigari. Illi enim fide carebant, et sola ratione naturali ducebantur. Quod vero ab illis fuerit præcognitum, satis constat ex prædictionibus Sibyllarum, quas refert Lactant., lib. 4 Divin. inst., c. 15 et 18; Clemens Alexan., l. 6 Strom.; Cyril., lib. 8 Contra Jul.; et August., lib. 18 de Civit., c. 23, et lib. 13 Contra Faust., c. 25, et oratione contra Judæos, paganos, et Arianos, cap. 26.

4. Ad primam partem respondetur nulla opera vel effectus Christi Domini per se sumpta, et quatenus sub naturalem cognitionem cadere possunt, fuisse evidenter signa divinitatis hypostaticæ unitæ illi humanitati, si separantur ab illo testimonio, quo ipsem Christus asserebat se esse Deum, in cuius confirmationem talia miracula faciebat; quia nullum fuit opus, nullum miraculum, a Christo factum, quod non potuerit fieri a Deo per crea-